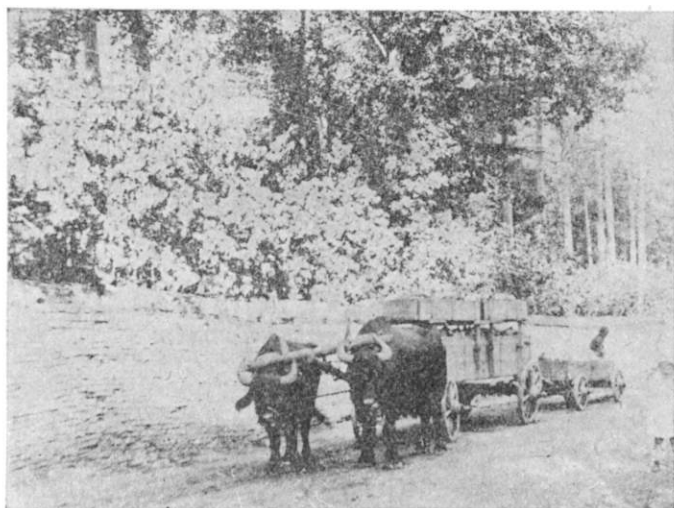

SZÉKELYSÉG

A SZÉKELYFÖLDET ÉS NÉPÉT ISMERTETŐ HAVI FOLYÓIRAT

Szerkeszti
BÁNYAI JÁNOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Odorhei.

A minden reggel Szejké borvizet szállító bivalyos motor
a székely anyavárosban.

Vajjon a borvizes falvainkban akad e olyan önzetlen szervező munkása a köznek, aki az idegenforgalom útján igyekszik jövedelmet juttatni a falusi lakosságnak. A kibérelhető szobák összeírása, étkezési elkalkák megszervezése, s az adatoknak alkalmas módon való közzététele ennek az útja-módja. A mi falusi fürdőink a szerény polgári zsebekre támaszkodhatnak, amelyek nagy számítgatásokkal veszik vizsgálat alá a közzétett adatokat! Vajjon látunk-e e téren is mintaszerű szervezési megmozdulást??!! Más téren már éledezőnk!

ELŐFIZETÉS **egy** évre: **100** Lei. (Kedvezményes 60 Lei) Magyarországiak befizetéseit (5—4 P.) elfogadja a Studium könyvkereskedés Budapest, IV, Kecskeméti-u. 8.

Uj előfizetőink figyelmébe!! A jelenévi számaink középső lapjai a múltévi folytatásai. Nagyon ajánlanók éppen ezért, az előző évfolyam beszerzését, amíg a készlet tart!

.....lej hátralékának beküldésével előfizetése **1935.** év végéig rendezve lesz.

A Székelyföld legnagyobb barlangjának térképe 100 évvel ezelőtt jelent meg.

A barlang kutatások ősidőktől folyó érdekes történetének legfontosabb időpontját azoknak feltérképezése képezi. Ebben a tekintetben a mi emberemlékezet óta ismert barlangunk a legelső helyen áll, mert most van a térkép és a hozzá illesztett, 16 oldalas szöveg kiadásának 100. évfordulója. A címlap a következő érdekes szöveggel mutatja be magát:

AZ
UJ BECSES KOVACS
 ÉS
 NEMES KŐ-BÁNYÁVAL RITKAITATT

ALMÁSI NAGY BARLANG.

LEG UJJABBAN FELVETTE
NAGY KEDEI FEKETE ISTVÁN
 NEMES UDVARHELLYSZÉK FÖLDMÉRŐJE.

EGY RAJZOLATTAL.

~~~~~
 KOLOZSVÁRT
 AZ ÉVÁNG. BEFORM. KOLÉGYOM BETŰJIVEL.

1 8 3 6.

A bevezetőbe Fekete Uram megemlíti, hogy a *Ns. Csik Székben 1814—1830 ig töltött földmérő gyakorlata után »Nemes Udvarhelyszékbe szállván, oly hirt hallottam, hogy: az Almási Kőlikon Gyergyóig lehet bűni«* Ez keltette fel az érdeklődését s 1835 béli Szent Mihály havakor kiszálván »egy magát becses kőgyöngy bányával kedveltető pompás nagy barlangnak lenni megesmértem« mint mondja.

A még ma is jól használható térképhez csatolt magyarázó szöveg leírja a barlang részeit, származását, *a' betses és nemes kőgyöngyököt*, a barlang fenekét, magasságát, a *cseppegési köveket*. A barlang lakócai című fejezetben a medvét, mókusokat, s a denevéreket említve érdekes élettani megfigyelésekkel. (Akkoriban még laktak medvék bent, amelyeket füstöléssel űztek ki.) El sem tudjuk gondolni, hogy honnan szedte *»A' sárföld érben termeit betses és nemes kő szemek«* jegyzé-

két (főként kvarc fajtákat, de topázt, hiacintot, rubint, gyémántféle kristályt is említve innen!)

Illő, hogy a székely atyánkfianak 100 év előtti szép munkájáról hálásan emlékezzünk meg, hisz ezt használta Orbán Balázs is a Székelyföldet leíró munkájában 35 év múlva s bizony azóta se tudtunk jobbat csinálni helyette. Az ilyen munka még manapság is nagy dicsőséggel járó teljesítmény volna.

B.

Az aktivistáink.

A faluig nyúló munkának mindinkább szaporodnak azok az önzetlenjei, akik példaadó s eredményes munkásságukkal megbecsülhetetlen szolgálatot végeznek a gazda közönségünk előhaladása érdekében.

Hogy az ilyen vezető, irányító munkának, milyen nagybecsű produktív ereje lehet, azt legjobban a Homoród mentén láthatjuk, ahol évekre visszanyuló eredményeket könyvelhetünk el, aminek aztán áldásos példaadása volt a környezetre is.

Ürmössy József unitárius lelkész, most püspöki titkár által megalapozott tejértékesítő szövetkezet munkájára gondolunk e téren, mely már régóta bebizonyította, hogy a nálunk, — főként régente — annyit ócsárolt szövetkezeti csoportosulás *önzellen és becsületes vezetés* mellett feltétlen óriási előnyt jelent egy falu életének.

A mostani új szövetkezeti törvény sok kedvezményét kell megbízható vezetőkkel a falusi gazdaságiélet fejlesztésébe állítani.

Ezen az alapon már sok szép kezdeményezést látunk. Ciucban a »Székely fa« csoport *dr. Pittner* és *Sztankó* vezetésével. Kézdi székben *dr. Sólyom Miklós* és gárdája a tejtermékek értékesítéséről számolnak be állandóan szép eredményekről.

Nagy reménnyel nézünk, a nálunk még szokatlan típusu gyümölcsértékesítő munka elé, mely a székely anyavárosban *Siculia* néven *dr. Ferenczy Pál* és *Gyerkes Mihály* kezdeményezésére megalakult.

Régebbi és nagyobb területet felölelő értékesítési munkát végeznek az *Elekes Béla* által irányított csoportok s a Braşovban *Kacsóh Sándor* által beindított *Ágisz*, amelyek állandó erősödésükkel mind nagyobb és nagyobb működésű kört foglalnak be.

Szervezett formát kezd nyerni a háziipari készítmények értékesítése is. A feledhetetlen emlékü s uttörő munkát végző *dr. Pál Gáborné* ciuci festékes szőnyeg mozgalma a kezdet nekézségeit már legyőzte. A székely szöttesek ügye is *dr. Gyárfás Pálné* vezetésével már erőteljes tempóban halad. A faragóiparban *Haáz Rezső* irányítása adott lendületet. Hasonló szép szervező munkát végez a csiki részen

Vámszer Géza, akinek idegenforgalmi munkája a turisztika és etnografia összekapcsolásával mutat fel eredményeket. Hisszük, hogy az általa és felesége által kézbe vett festékes szőnyegipar tovább halad s fejlődik a köz nagy hasznára.

A Gyilkostónak nekilendült idegenforgalmi értékét *dr. Csiby Andor* és *dr. Csiky János* állandó s kitaró agilitásának lehet köszönni.

Egyéni akcióval szolgált igazán praktikus uton a közéleti munkásságán kívül *Nagy Imre* Erdővidéken a modern aklimatizált faskolának a beállításával, amelynek speciális fajtáját a Budai Domokos jól bevált alma fajtánkat kultiválta különösen s fontos szolgálatot végzett akkor, amidőn személyesen juttatta el félreeső falvainkba is s ott helyben, az ültetéssel kapcsolatban adott praktikus tanácsokat az érdeklődőknek.

Blénessy Károly a felcsiki méhészetnek apostola e nagyszerű területen dolgozik írásban, szóban és munkás produktív példaadással. Országos viszonylatban is a vezetők közt van.

(*E számbavevő munkát tovább folytatjuk s adatokat szívesen veszünk !*)

Dédnagyapám históriái.*)

— Édesapám elbeszélése alapján. —

I.

Sok keréknek való fája volt az öregnek s csináltatott pár száz kereket és elküldötte azokat a braşovi vásárra.

A kerekeket nem adván mind el, berakták egy csűrbe, egyik Braşov melletti faluban.

Másnap jó két ember onnan dédnagyapámhoz és jelenti, hogy a csűr az éjjel leégett s a sok kerék is elpusztult.

— »Ha el biz' annyi, vettétek volna meg« — mondja dédnagyapám nagy lelkingugalommal s ezzel az ügy el is volt részéről intézve.

II.

Két szekér búzával elindította egy hajnalban legényeit a városba, hogy adják el ott a búzát a vásáron.

*) A székely atyánkfiaiinak nagyon sokszor tapasztalt különös összetételű lelkületének megvilágítására szolgálnak e mozaikot képező apró esetek. A török, tatár dúlások, a német martalócók állandó sanyargatásai s a sors más viszontagságainak állandó ismétlődései s a nyitott szemmel előre látott veszedelmek, egy bizonyos fanatikus s keményen tünni akaró (egy bizonyos mértékig) lelki berendezést váltottak ki bennük. Ezt csak az érti meg, aki itt született s messzire, a történelemben visszanyúló küzködését ismeri fajunknak!

Alig értek ki a kis székely faluból (Fotos) a lovak megállottak és nem akarták tovább vinni a terhet.

Viszamegy az egyik legény és jelenti, hogy a lovak nem bírják a terhet.

— »Ha nem annyi — mondja az öregur — feküdjetek fel a szekérre, takarózzatok be és aludjatok«.

A legények úgy is tettek.

Néhány óra múlva a nap felkelt s erősen sütött. A legyek csipni kezdték a lovakat s azok magukra nemsokára megindultak és délutánra be is érkeztek a piacra a búzával, de eladni már nem tudták.

III.

Dédnagyanyám s a szolgálója, ha kellett, ha nem, mindig égették a tüzet a konyhában s a szobákban.

— »Jó, jó — mondotta dédnagyapám — majd megmutatom én nektek, hogy a fát nem adják ingyen«.

Egyszer egy csikorgó téli napon befogat az egyik erdőlőszánba, átöleli feleségét s felül vele a szánra, a legényre pedig ráparancsol, hogy hajtson az erdőbe.

Felesége fázni kezdett, ekkor levetette saját bundáját és ráterítette feleségére.

A szánat, az erdőbe érve, megrakták fával és haza hajtottak.

Mondani sem kell, hogy azután nem égett a tűz, ha kellett, ha nem.

IV.

Meghalt legjobb barátja a szomszéd falusi pap, de nem hívták meg dédnagyapámat a torra, mert a pap nőtlen ember lévén, távollakó rokonsága nem ismerte az ő barátait. Azonban hivatlanul is elment a torra, de ott az asztal végére ültették.

Mikor vége lett a tornak hazament, legényeivel az udvar közepére tetette a mosópadot, felfeküdt arra és megparancsolta a béresnek, hogy vágjon huszonötöt rá egy pálcával.

A béres félt s nem teljesítette a parancsot.

Ekkor a másik két legénnyel lefogatta a bérest a padra és ő maga vágott rá huszonötöt.

Felkel a béres és lefekszik dédnagyapám a padra. A béresnek sem kellett másodszer biztatás, jó huszonötöt vág gazdájára.

— »Ez azért volt — mondja — tanuljátok meg, hogy oda ne menjen az ember, ahová nem hívják, mert hivatlan vendégnek ajtó megett a helye. Most én is megtanultam«.

V.

A szolgáló rossz kenyeret süttött. A bélrész kiesett a héjából. Az öregur ráparancsolt, hogy az ökörcsengőt akassza nyakába, a kenyeret vegye a kezébe, álljon ki az utra, csengessen és kiáltsa :

— »Mind így jár, ki rossz kenyeret süte«.

VI.

Saját sirkövét, mely ma is látható a fotosi temetőben, még életében kifaragtatta. — Sajnos, a szövegvesés már elpusztult de ez a két sor most is olvasható :

Itt nyugszik Mogyorósy Dávid a hátán,
Ki életében esdeklött, hogy el ne vigye a sátán.

Közli: *L. Barabás Jenő dr.*

Az ősi nyavalyánk.

Riportot irt a *Székely Ujságban* a tivornyázó székely falvakról *Dávid Iván*. Vázlatok a kenyértelen, elidegenült népről, amely idegenbe bitangolt lélekkel járja a haláltáncot. Sürgősen meg kell szervezni a falumunkát! Irja tovább az alcimekbe sűrített jajkiáltását!

Ugyanekkor a testvér *Csiki Lapokban Gaál Sándor* figyelmeztője jelenik meg. *Testvér! veszedbe rohansz s magaddal rántasz minket is a bicskáddal ásott sirba*. Így fonódnak egymásba a fajpusztító veszedelmek. De hol tapasztalunk ennek a meggátlására kézzel fogható *akarást*?! A régiek ilyen esetekben, a csendőr nélküli világban is tudtak falvakat, városokat az egyházi és céhszervezeteik révén fegyelmezni.

Csak ma ne tudna a társadalmunk erős erkölcsi eszközt kézbe venni az iszákosság és az abból burjánzó bicskázások megakadályozására?

De hogy is lehetne jobbulást várni, mikor a sáncba fetrengő iszákos dolgát arra mentünkben jóakaratu mosolygással intézzük el s nem gondolunk arra, hogy a vérbeborult szemű, tántorgó alak veszedelmesebb az erdei vadállatnál. Hány gyanutlan járó kelő életét ottotta ki az előrántott bicska?! Mint mindenütt ugy ezen a téren is a vezetők példás életét várjuk mintaképpen!

Hála Istennek vannak mintaszerű csendes munkás életet élő falvaink is, ahol jólét és nem korcsmacégér terem. Ezeket kellene megfigyelnünk s azoknak az életrendjét beszoktatni az Istentől elrugaszkodott falvak megjavítására.

Megváltó kezdeményezést várunk!! Ki tűzne ki e fájó sebünk orvoslására ötlettermő pályadíjat??

Emlékezzünk.

Pacsirta dal.

Megkérdeztem a pacsirtát;
 Honnan tanult annyi nótát?
 Azt felelte Isten irta
 Fűre, fára, borozdába,
 A hullámozó zöld vetésre,
 Ugar földre, magas égre,
 A rózsának szirmaira,
 Rétnék, fának virágira,
 A tündöklő napsugárba,
 A tavaszba, meleg nyárba,
 Fúvalomba, forgószélbe,
 Esőcseppbe, mennydörgésbe.
 Ha a légből letekintek,
 Ajakamra jön az ének,
 Így dicsérem Istenemet
 Így töltöm az életemet.
 Te is ha jársz erre arra,
 Jöjjön ének az ajkaara.
 Hallgasd meg a madár dalát,
 Dicsérd te is az ég Urát!

As örökös.

Szomszédomnak volt két ökre
 S hozzá való szerelése.
 Földje is volt ahhoz mérve
 Termelt rajta ezer kéve.
 Mikor meghalt a jó öreg,
 Örököse a fia lett.
 Örökségét mind eladta
 És az árát zsebre rakta.

Vitte ide, vitte tova
 Majd keletre, majd nyugatra.
 Egyszer csak azt vette észre,
 Hogy elfogyott minden pénze.
 Tovább menni nem lehetett
 Elolvadtak a »kerekek«.
 Nos a »honvágy« megszállotta
 S most itt koldul a faluba.

József János.

E költemények szerzőjét nem régen megjelent életrajzi adataiból ismerjük. (I. Székelység IV. évf. 86. lap, arcképpel.) Hogy most már halála után újlag megemlékezzünk annak az ad alkalomszerűséget, hogy tanítványai *Firtosi rezedák* c. alatt költői és elbeszélő művei válogatott csoportjának kiadásával óhajtottak maradandó emléket állítani.

Jellemzésül találóan írja dr. Boros György unitárius püspök ur ajánló sorai közt, hogy »egy nem régen elhunyt tanítómester őszinte-egyenes, szerény s éppen annál fogva megkapó vallomásaival találkozzunk. József János tiszta lelkéből föl föl buggyan a gondolat, mint a Firtos forrásából a kristály tiszta éltető viz. Ott, ama legendás, őskori vár aljában évről évre csepegtette a kis székelyek szívébe a szeretetet. Lelköket olyan csiraképes, isteni szikrának nézi, melynek lángragyujtásához olyan mesteri tűz kellett, amilyennel József János lelke volt megáldva. Ő bizonyjal eljárt a már híres Tiboldi mesterhez, ki a Nyikó völgyét gazdagította köszöntős verseiben és olykor csipős epigrammáival«.

A csinos kiállítású mű az Odorhei-i Globus nyomdából került ki. Megrendelhető a lapunk kiadóhivatalában. Ára 40 lej.

A befolyó tiszta jövedelem a szerző egykori templomának orgonajavitási alapját fogja szolgálni.

Székely Konyha.

Rovatvezető : **B. Sólyom Edith.**

A harabácki. Ennek az érdekes szazon ételnek a megértéséhez egy veszendőbe menő adatot kell feljegyeznünk Tg. Secuesc város iparos életének sajátosságaiából. Itt a háboru előtti években ősidőktől fogva a meginduló tavaszi bárány szazonban nem a mészárosok, hanem a meglehetősen szépszámu szücsipartársulat tagjai vágják a bárányt a bőrök kedvéért. A húst az egykori nyitott mészárszékok járda során, azokkal szemben sajátosság sátrakban az u. n. kalócsákon árulták felakasztva. A megnyuzott bárányt ketté, vagy négybe vágva, cimerekben árulták (nem pedig kilószámra sulyszerint) s így alkudták meg az árat. Naponta egy-egy szücs sokszor százra menőt is levágott s ekkor a máj, sziv, tüdő, vese, lép és fehérmáj darabjaiból azoknak a nem látható alsó feléről egy-egy falatot vágtak le s azt összegyűjtve a jobb »kuncsaftoknak« küldték figyelmességből. A háziasszony aztán egy hagymás tokány alakjában csinálta meg a csontmentes jó falatokat. Ez volt a harabácki, amit »Herranbeischen« szóból származtatnak.

Sósté. Mivel a beérkezett érdeklődésekből látjuk e pompás délikatesz megérdemli, hogy minél többet tudjunk róla. *Mágyor Lázár* közli velünk, hogy az igazi sóstejet a bácsok a szeptember folyamán már elrugó fejős juhoknak abból a tejéből készítik, amely az izváltozása s a sűrűsége miatt már a szokásos módon a sajt készítésére nem igen alkalmas. Így aztán ebben a formában kap igen jó értékesítési formát.

Tormaleves. (Șiclod, Odorhei megyye) Füstölthúst teszünk oda főzni. Mikor a hus jól megpuhult reszelt tormát teszünk belé tetszés szerint. Most lisztből és tojásból eresztéket készítünk s azt a tormalevesből felhigitjuk. Ecettel az eresztéket megsavanyítjuk s bele öntjük a levesbe s azt jól felfőzzük. Ha a füstölt hústól nem kapott volna elég sóságot úgy a szükség szerint még jobban megsózzuk.

Domby Emma.

Tojáslepény. Egy személyre egy tojást kell számítani. Egy tálban pl. hat egész tojást kevés sóval jól összehabarunk, majd hat kávéskanál lisztet teszünk bele s ezzel is jól összehabarva palacsinta sütőbe tett forró zsirba öntjük. Ha az alsó fele szépen megpirult, hirtelen megfordítjuk, hogy mind a két fele szép piros legyen. Borítsuk deszkára s annyi cikkre vágjuk a hány személyre tálalunk. Gyorsan készülő és izletes étel. (Sânraiu Odorhei megye.)

Gergely Margit.

Irodalom—Lapszemle.

Hasznos könyvtár c. alatt Braşovban az ÁGISZ kiadásában egy igen olcsó (füzetenként 5 lej) sorozat indult meg, amely a népnevelési havi szemle címet jogosan viseli. Idáig a következő témák kerültek kiadás alá, *Bodor*: A három holdas gazdának is meg kell élnie. *Kacsóh—Jancsó*: A szoptató anya és gyermeke. *Halász*: Petőfi Sándor élete. *Blénessy—Kacsóh*: A méh a kisgazda ingyen rapszámosa. *Parádi*: A balesetek megelőzése és az élet megmentése. *Tamási*: Mikes Kelemen élete. *Lőrinczi—Kakassy*: A tyuk nem hibás.

Marosszéki füzetek cím alatt *Fodor István* szerkesztésében egy igen értékes kiadványsorozat indult meg Tg.-Mureşen, amely igen jó érzékkel a helyi adatok leközlését kezdte meg füzetek alakjában. Az 1—2 sz. »Déryné Marosvásárhelyen—Drámairóink a múlt század elején«, a 3—4 »Pergő Czelesztin—A német Theatrum«, az 5—6 sz. pedig »A forradalmi Marosvásárhely 1848—49« c. alatt hoz napfényre. »A száz év előtti székely főváros madártávlatból« c. kis monográfia 7—8 számként már a *Kronikás Füzetek* címre átváltoztatott sorozatban jelent meg. (Ára ? lej.)

Agoston József a székely anyavárosból Pestre elszármazott testvérünk hivatalos elfoglaltsága mellett is talál időt történelmi kutatások folytatására. Legújabbán az Unitárius Kereszténység c. sorozatban jelent meg az unitáriusok történelméhez sok adatot nyújtó munkája *Heltai Gáspár élete és munkálkodása* címen.

Attila fiáról, Irnikről közöl érdekes adatokat *Fehér Géza* a bolgárok őstörténetével kapcsolatban (Attila Sohn: Irnik. Zur Frage der ungarischen und bulgarischen Hunnenüberlieferung) a Berlinben megjelenő *Ungarische Jahrbücher* ezévi 4—5 számában. Ugyanitt *Jakubovich E.* ismerteti a legrégebbi székely rovásírásos ABC-t, amelyet most fedezett fel egy 1483 ban nyomtatott könyv tábláján, s amely a nikolsburgi Dietrichstein hercegi familia könyvtárában volt s maga a tábla a pesti Nemzeti Muzeum tulajdonába került. (Das Kerbschrift—Alphabet von Nikolsburg.)

Etnographia—Népelet c. folyóirat most megjelent 1935 évi kötetében minket közelebről érdeklő cikkek: *Balla P.*: Népzenei gyűjtés a bukovinai magyar falvakban, *Lükő G.*: Havaselve és Moldva népe a X.—XII században. Az irodalomban manapság mind gyakrabban szereplő székely rovásírás ismeretéhez nyujt adatokat *Herepei J.*

Turda Liberálá c. alatt hetenként megjelenő lap indult meg, amely a Turda megyei Liberális pártnak a hivatalos közlönye.

A székelyek eredetéről ír *Ramneanşu* a Revue de Transylvanie II. kötetben, 1935 (Origine ethnique des Seklers de Transylvanie.)

Székelyföld kutatása.

Az énlaki rovásírásos felírat c. alatt adta ki *Ferenczi Sándor* archeologus összefoglaló tanulmányát. A minden részletre kiterjeszkedő munka az eddig ismeretlen történelmi adatok egész sorát borítja ki a felszínre, annyira, hogy sok székely család vezetheti itt fel mélyen visszanyúló történelmének megbízható adatait. A székely rovásírás után érdeklődőknek nélkülözhetetlen. (Ára 70 lej. Megrendelhető a Szerzőnél Cluj, Str. Donat 124.)

A néprajzi értesítő 1935. évi kötetében a következő minket közelebről érdeklő értekezések jelentek meg. *Domokos P.*: A timsós fehérbőrképzítés Kézdivásárhelyen. *Lükő G.*: A moldvai magyarok hajviselete és fejrevalói. *Szilády Z.*: Vizmelegítés forrókővel.

Egy új nyérc fajtát (*Mustella lutreola transilvanica*) irt le egy Gheorgheni-ből származó példány után *Éhik Gyula* (Adatok Erdély emlősfaunájához, Állatani Közlemények Bpest. 1934.)

A Gyilkostó mellett felfedezett növény (*Astragalus psendopurpleus*) leírását közli *Guşuleac M.* (Bulet. Facult de Ştiinţe Cernăuţi. 1932.)

Az erdei fenyő (*Pinus silvestris*) kárpáti elterjedésének ismertetésével találunk székelyföldi adatokat *Guşuleac M.* munkájában. (Geobotanische Betrachtungen über die Kiefer in Bucovina. Bul. Fac. Şt. Cernăuţi. 1930.)

Békási szoros gazdag növény világáról irt szép összefoglaló monografiát *Guşuleac M.* növény- és térkép mellékletekkel. (Zur Kenntnis der Felsenvegetation des Gebietes der Bicaz Klamm in der Ostkarpathen. Bul. Fac. Şt. Cernăuţi. 1932.)

Malter fogyasztó madarak. A múlt nyáron a Hargita déli részének kutatása alkalmával Filia községbe beérkezve, érdekes jelenség tűnt a szemembe. Közismert, hogy a nyári napok alatt a fecskék a falakra csapódva repülés közben szedik össze az oda letelepedett legyeket. Közeledve az egyik házhoz akkor látom, hogy itt nem fecskékről, hanem minden másféle környéki madárról van szó s közelebről megfigyelve e feltűnő dolgot akkor láttam, hogy a fal vakolata apró lyukakkal van tele, mintha gépfegyver spriccolta volna le. Ezekhez a megbontott malter foltokhoz csapódtak hozzá a madarak s nyilvánvaló, hogy a lyukgatások az ők munkájuk eredményének tekinthetők. Magyarázatát — valószínűen ennek a talán egyebütt is megfigyelhető jelenségnek — abban adhatjuk, hogy a Hargita vulkánikus területén ily módon gondoskodnak a madarak a mézszükségletük beszerzéséről.

Mocsári teknős újabb előfordulását jelzi *Nagy Imre* a Hargita platónak Hidegaszó p. völgyénél a Dugás tónál. (Mereşti, Odorhei m.)

Lármafa.

Bálinth Lajos prépost és Szabó György apát 80 éves korukban hosszas közéleti példás munka után nyugalomba vonultak.

Turóczy Mózesnek, a székely ágyuöntő Gábor Áron méltó munkatársának az emlékét eleveníteni fel sok okulásoknak példájául a 40 éves halálzási évforduló alkalmával Medgyaszay Mihály. (Székely Ujság 16. sz.) Kedves figyelemből az Uj Idők 20. száma hozta le az arcképet.

Buda vezér szobrán dolgozik *Csorba Géza* szobrászművész.

Halálozások: Nagy csapás érte *Bernády György dr.-t*, az igazi produktív munka vezérférfiát a Györgyi nevű egyetlen leányának elhunytával. — *Csutak Vilmos dr.* a Székely Nemzeti Múzeum és a Székely Mikó-kollégium igazgatója 58 éves korában hirtelen elhunyt. Gazdag munkás életéről külön megemlékezünk! — *Benedek Sándor* ny. közigazg. bíróság elnöke 82 éves korában Bpsten. A székelység megszervezésének állandó fáradhatatlan munkása volt. — *Sz. Nagy Józsefné* 71 éves korában Clujon. A Nyikómentéről elszármazott nagy asszony igazi típusa volt az örökké munkálkodó székelynek. Sz. Nagy László szerkesztő édesanyját gyászolja az elhunytban. — *Szakács Zoltán* a székely anyaváros volt polgármestere, képviselője s majd rendőrkapitánya tragikus körülmények közt halt el Bpsten 60 éves korában. — *Fülöp József* főállatorvos felesége 50 éves korában Gheorgheniben. A város jötevő nagy asszonya volt. Sok könnyet törölt le s most ép oly sokan könnyezve őrzik nemes emlékét. — *Biró György* ref. lelkész Gurghiuban 46 éves korában. Önzetlen munkás életével sok tisztelt hagyott gyászban. Rákosy Zoltán szakfelügyelő sógorát gyászolja az elhunytban. — *Rájk József* 45 éves korában tragikus körülmények közt hunyt el. Odorhei város iparos társadalmának kulturális ügyeiben végzett megbecsülhetetlen munkát.

Csathó Imréről, a csiki egyszerű falusi gazdáról emlékezik meg a Csiki Lapok 19. száma, azzal kapcsolatban, hogy legújában a delniíjai Szent János templom restaurálására 10.000 lejt adományozott. A kulturát megértő nemes lelkére vall, hogy az önszorgalmából gyűjtött vagyonából eddig 200.000 lejt adott jótékony célokra.

A székelyföldi egyesült műkedvelő zenekarok ciucmegeyi tagozata nem régen tartotta meg II. hangversenyét Suseni községben. A jól sikerült zeneünnepély megrendezését *Molnár János* zeneszerzőnek és *Szántó Ádámnak* lehet köszönni.

Ifj. Paál Elek (Târgu Secuesc) IV ed éves rajztanár jelölt a főiskola által kitűzött plakát versenyen 30 pályázó közül az első díjat nyerte el.

Pártolói ügyünknek, kik lehetővé tették egy második lappéldá-nyuknak egy adott címre való megküldését:

1935 re. *Csiky János dr.* Gheorgheni: Szánthó Ádám Suseni. *Gaál Sándor* Mercurea Ciuc: Ferencrendiek Gheorgheni. *Köntzey Gerő dr.* Cetatea de Baltă: K Nagy Zoltán dr. Debrecen. *Nagy Lajos* ref. esp. I. Gh. Duca: Ref. iskola Alexandria. *Pásinlh József* Turda: Pásinlh Ödön Bpest. *Szádeczky Gyula dr.* Cluj: Bányászati Főiskola Sopron. *Vajda Ferenc* Helyben: Olvasókör Forteni. *Kozma András:* Ref. tanítónőképző és Róm. kath. főgimn. *Helyben*, Unit főgimn. tanári könyvtára és Székely István I. G. Duca. Unit. teologia, Magyar Párt, I. K. E., Székely Társaság, Cseke Péter, Kiss Árpád, Venczel József, Szigethy Béla Cluj. Róm. kath. tanítóképző *Tg Mureș*. Ref. kollégium, Ref. leánygimnázium, Bogáts Dénes *Sfântugheorghe* Gazdasági Iskola *Tg. Secuesc* Ref. Ielkési hiv. *Floesti és Moreni*. Ref. Leik. Hiv., Koós Ferenc Kör *București*. Antal Kálmán *Dănești*. Bakó Kálmán *Șoimeni*. Ferenc József *Comolău*. Mezey Tamás *Ditrou*. Zoltán Sándor *Sănmartin*. Sándor Zsigmond *Frumoasa*. Veégh Mária *Cozmeni*. Olvasókör *Praid*. Tamás A. *Geneve*. Egyet. Ifj. Erd. Kol. *Szeged*,

1935 és 36 évekre. *Hartwich István dr. H.:* Hartwich Frigyes Vulcan. *József Dezső* Gyula: Unit. főgimn. ifj. könyvtárának I. G. Duca. *Pál Gáborné* Șumuleu: R. kath. főgimn. Mercurea Ciuc. *Paál Elek* Tg. Secuesc: Pál Márton Remetea. *Török Andor dr.* Tg. Secuesc: Székely Nemzeti Múzeum Sfântugheorghe.

1936 ra. *Bakóczy Károly* Helyben: Népház és I. K. E. Helyben, Ref. teologia és Unit. kol. Cluj. *Balázs Alajos* Ocna de Jos: Szabóné Balázs Mária Szeged. *Bartalis Ferenc* Făgăraș: Róm. kath. teologia Alba Iulia. *Bálint Vilmos* Tomești Ciuc: Cseke István Sântimbru. *Biró István* Tâlișoara: Elekes Jenő dr. Bpest. *Kovács József* Turda: Magyar Kaszinó Abrud.

Előfizetéseik az 1936. évre Helyből: Birta József, Blájer Balázs. Józsa János, Kovács István dr. Páll Gyula, Szabó János. — *Tg. Secuescről Paál Elek útján:* dr. Dávid István, dr. I. Dienes Ödön (50), dr. Gyöngyössi István (15), Jancsó F. Lajos (30), Miklós Balázs dr. Molnár Dénes (50), Papp Dénes, Zajzon Sándor. — *Gyuláról József Dezső útján:* dr. Bartha Béláné, Csorja Gyula, Dévényi Lajos, Domokos Albert, Fogarassy Gyula, Hamar Árpád, vitéz Hamar Endre, József Dezső, dr. Miklós Ferenc, dr. Nagy Dezső, dr. Páll Gábor, Porzsolt Ferenc, Sipos Ferenc, Tóbiás Dénes, dr. Tompa Gyula, Ungvári János, Wertner Jánosné. — Beder Miklós Armășeni, — Biró Lajos Dej, — Dobolyi Gyula Brașov, — Fülöp Géza Turda, — Knop Vencel Corund, — dr. Kontesveller Károly Făgăraș, — Molnár Antal Baraolt, — Nagy Gyula Gheorgheni. — *Bpestről:* Agoston József, dr. Demény Mózes, — Imreh József Alsó-dabas 150. — II. Polg. Leányiskola Kispeszt.

1935 és 36-ra. Ajtay Lajos Cămpina, — Keszler Albert Helyt, — Nagy Imre Jigodin, Simó Zoltán I. G. Duca, — dr. Sassi Nagy Imre Pécs.

1935 év végéig. *Tg. Secuescről Paál Elek útján:* Bajnok Gyógyszertár Bándy Béla, Bene Albert, dr. Bertalan János, Botnár Vilmos, dr. Dávid István Deutsch Ferenc, dr. I. Dienes Jenő és Ödön, Domján István, dr. Gyöngyössi István, dr. Hollan-day Pál, Jancsó F. Lajos, Mihály László, Miklós Balázs, dr. Molnár Dénes, Nagy Lázáré Paál Elek, dr. Solyom Miklós, dr. Török Ferenc, dr. Vargha Béla — *Bpestről:* Csekme Mózes 150, Kovács Gábor — Bakcsay János Sănpaul — gr. Bethlen Gábor dr. Bachnea, — Csiby Lajos Gheorgheni, — Kiss István Satul Mic, — Kolumbán Mózes Târnovița, — Kovács István Hilib, — Kovács Ödön Ioaniș, — Muszka Jenő Cadaciu — Nagy Jenő Sănmartin, — Sándor Dénes Vârșag, — Simó Lőrinc I. G. Duca. — K. Török Dénes Brașov.

1934 év végéig. *Helyből:* Jancsó Béla, Mihály János, — Dobay István Vărg-
hiș, — Nagy Károly Cecheti, — Nagy László Surduc.